

Oprávnění dědiců jednat

Před rozhodnutím soudu o potvrzení dědictví je oprávněn domáhat se práv v souvislosti s dědictvím jediný dědic, je-li dědiců více, pak až do potvrzení dědictví nebo vypořádání dědiců pravomocným usnesením soudu všichni dědici zůstavitele, kteří dědictví neodmítli. Tito jsou považováni za vlastníky všech věcí a majetkových práv patřících do dědictví, z právních úkonů týkajících se majetku patřícího do dědictví, jsou povinni a oprávněni vůči jiným osobám společně a nerozdílně a ve sporech s jinými osobami ohledně tohoto majetku mají v řízení postavení nerozlučných společníků.

Před rozhodnutím soudu o potvrzení dědictví je oprávněn domáhat se práv v souvislosti s dědictvím jediný dědic, je-li dědiců více, pak až do potvrzení dědictví nebo vypořádání dědiců pravomocným usnesením soudu všichni dědici zůstavitele, kteří dědictví neodmítli. Tito jsou považováni za vlastníky všech věcí a majetkových práv patřících do dědictví, z právních úkonů týkajících se majetku patřícího do dědictví, jsou povinni a oprávněni vůči jiným osobám společně a nerozdílně a ve sporech s jinými osobami ohledně tohoto majetku mají v řízení postavení nerozlučných společníků. Pokud by otázka okruhu dědiců po zůstaviteli nebyla v dědickém řízení vyřešena, není vyloučeno, aby ji soud v případném sporu posoudil sám jako otázku předběžnou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2393/2000, ze dne 27.3.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce R. W., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1/ Z. K., 2/ I. H., provdané V., a 3/ P. K., o 1.000.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 11 C 8/94, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. března 1999, č. j. 23 Co 679/98, 23 Co 680/98-99, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 3. 1999, č. j. 23 Co 679/98, 23 Co 680/98-99, s výjimkou výroku, jímž bylo zrušeno usnesení soudu prvního stupně ze dne 2. 10. 1997, č. j. 11 C 8/94-69, a věc byla v tomto rozsahu vrácena k dalšímu řízení, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 17. 2. 1997, č. j. 11 C 8/94-53, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 4 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 17. 2. 1997, č. j. 11 C 8/94-53, zamítl žalobu, kterou se žalobce z titulu náhrady škody domáhal zaplacení 1.000.000,- Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Při svém rozhodnutí vycházel ze zjištění, že matka žalobce M. W. byla podle ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. [403/1990](#) Sb. oprávněnou osobou k vydání věci - nemovitostí v k. ú. Ch., okres L. n. S. Protože tyto nemovitosti byly demolovány, bylo třeba vyzvat Ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci k poskytnutí peněžité náhrady, a to nejpozději do 2. 5. 1991; komerčně právní kancelář první žalované však tuto výzvu podala až 3. 5. 1991, takže nárok na poskytnutí peněžité náhrady podle zákona č. [403/1990](#) Sb. zanikl. Vzhledem k

tomu, že M. W. dne 6. 3. 1993 zemřela, aniž sama podala žalobu, a její právo, které nebylo za jejího života uplatněno, na dědice nepřechází, dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalobce není ve věci aktivně legitimován.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 3. 1999, č. j. 23 Co 679/98, 23 Co 680/98-99, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ze dne 17. 2. 1997, č. j. 11 C 8/94-53, a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Současně zrušil usnesení soudu prvního stupně ze dne 2. 10. 1997, č. j. 11 C 8/94-69, kterým nebylo žalobci přiznáno osvobození od soudních poplatků, a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Podle odvolacího soudu bylo na žalobci, který se jako dědic zůstavitelky domáhá náhrady škody, aby v řízení prokázal splnění podmínek zakládajících odpovědnost žalovaných podle § 420 obč. zák. Žalobce však nedoložil, že je nositelem práva, které v řízení uplatnil a které mu vzniklo v souvislosti s projednáním dědictví po jeho matce, a doložit to ani nemohl, neboť dědické řízení po M. W. dosud ukončeno nebylo, a pohledávka za žalovanými nebyla v dědickém řízení ani uplatněna. Podle názoru odvolacího soudu tedy žaloba zcela postrádá opodstatnění. Odvolací soud nevyhověl návrhu žalobce na připuštění dovolání, neboť nejde o rozhodnutí zásadního právního významu vzhledem k tomu, že byla řešena otázka aktivní věcné legitimace.

Proti tomuto rozsudku, a to do jeho potvrzujícího výroku a do výroku o nákladech řízení, podal žalobce dovolání. Zásadní význam napadeného rozhodnutí spatřuje v otázce, kterým okamžikem dochází k přechodu zůstavitelem zanechaného majetku na dědice, zda jeden z dědiců se může před skončením dědického řízení jako solidární věřitel sám v řízení domáhat zaplacení pohledávky, která je předmětem dědictví, a v otázce výkladu mezi profesní odpovědnosti právních zástupců. Odvolacímu soudu vytyká, že potvrdil rozsudek soudu prvního stupně se zcela odlišným odůvodněním, ačkoliv podle § 221 odst. 1 písm. c) o. s. ř. měl tento rozsudek správně zrušit jako nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů. Namítá nesprávné právní posouzení věci a dovozuje, že jím uplatňovaný nárok na náhradu škody je právem majetkovým, které je předmětem dědictví, a které se podle § 460 obč. zák. nabývá smrtí zůstavitele. Tímto okamžikem proto dochází k přechodu zanechaného majetku a v této souvislosti poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 42/1974 Sbírky soudních rozhodnutí. Ve smyslu ustanovení § 513 obč. zák. pak kdokoliv z věřitelů může žádat celé plnění a dlužník je povinen plnit tomu, kdo požádá první; dovolatel tedy zastává názor, že jeho aktivní legitimace je dána. Navrhuje zrušení napadených výroků rozsudku odvolacího soudu, zrušení rozsudku soudu prvního stupně a vrácení věci k dalšímu řízení.

Podle ustanovení části dvanácté, hlavy I, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 242 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je v dané věci přípustné podle § 239 odst. 2 o. s. ř. a je opodstatněné.

Podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže odvolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen pro řešení právních otázek, jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu, tedy, jestliže odvolací soud posuzoval právní otázku, která v projednávané věci měla pro rozhodnutí ve věci zásadní význam a která má současně zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (mající obecný dopad na případy obdobné povahy). Z tohoto pohledu rozhodnutí odvolacího soudu má zásadní význam zejména tehdy, jestliže řeší právní otázku, která judikaturou vyšších soudů nebyla vyřešena, popř. jejíž výklad se v judikatuře těchto soudů neustálil, nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku jinak, než je řešena v konstantní judikatuře vyšších soudů.

Zamítavé rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze závěru, že žalobce není věcně aktivně legitimován, neboť dědické řízení po M. W. dosud ukončeno nebylo a právo M. W. na náhradu škody po její smrti nepřešlo na žalobce, který o sobě tvrdí, že je jejím dědicem ze zákona. Zásadní význam pro rozhodnutí v této věci měla tedy otázka přechodu práva na náhradu škody po smrti poškozeného, kterou odvolací soud neposoudil zcela správně a pro jejíž řešení je tedy dovolání přípustné.

Podle ustanovení § 460 obč. zák. se dědictví nabývá smrtí zůstavitele.

Dědictví je představováno souhrnem všech práv a povinností způsobilých být předmětem dědění. Z práv, která zanikají smrtí oprávněného, je třeba uvést zejména práva osobnostní, vztahující se k základním atributům lidské osobnosti, a práva osobní, týkající se projevů osobní povahy. Naproti tomu práva a povinnosti majetkové povahy zásadně smrtí fyzické osoby nezanikají, ale přecházejí na právní nástupce (§ 579 obč. zák.); výjimku tvoří ta majetková práva a povinnosti, u nichž tak stanoví zákon [právo na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění (§ 579 odst. 2 obč. zák.)], nebo která byla vázána na osobu zemřelého [např. právo odpovídající věcnému břemenu, svědčilo-li určité osobě (§ 151p odst. 4 obč. zák.)] a u nichž plnění bylo omezeno jen na osobu věřitele. Zvláštnímu režimu právního nástupnictví pak podléhá přechod některých práv po zemřelém na další osoby podle zvláštní právní úpravy (např. přechod nároků vyplývajících z právních předpisů řešících nápravu některých majetkových křivd). Ve smyslu § 460 obč. zák. dědění tedy spočívá na principu přechodu těch majetkových práv a povinností zůstavitele, které smrtí zůstavitele

V tomto řízení se žalobce domáhá náhrady škody, která měla být způsobena tím, že v rámci restitučních nároků jeho matky podle zákona č. [403/1990](#) Sb. žalovaní nepodali u Ministerstva financí včas výzvu na poskytnutí peněžní náhrady za nemovitosti, jež byly demolovány, a v důsledku toho nárok matky žalobce zanikl a tím jí byla způsobena majetková újma. Předmětem řízení je tedy nárok na peněžité plnění z titulu náhrady škody a nikoliv restituční nárok samotný. Jde o majetkový nárok zůstavitelky, který není vázán pouze na její osobu, a proto její smrtí nezanikl, a to bez ohledu na to, že jej za svého života u soudu neuplatnila.

Otázka věcné aktivní legitimace žalobce v tomto sporu nezávisela na tom, zda již bylo skončeno

dědické řízení po M. W. a zda tato pohledávka v něm byla uplatněna, jak nesprávně dovodil odvolací soud, nýbrž na tom, zda žalobce je skutečně jediným dědicem zůstavitelky, a tedy zda i před rozhodnutím soudu o potvrzení dědictví je oprávněn domáhat se práva, o nějž v řízení jde. Soud je povinen vycházet z pravomocného rozhodnutí o dědickém právu, tj. o tom, kdo je dědicem zůstavitelky, jež bylo vydáno v řízení o dědictví. Pokud by ovšem otázka okruhu dědiců po zůstaviteli nebyla v dědickém řízení vyřešena, není vyloučeno, aby ji soud posoudil sám jako otázku předběžnou. Je-li dědiců více, jsou až do potvrzení dědictví nebo vypořádání dědiců pravomocným usnesením soudu všichni dědici zůstavitele, kteří dědictví neodmítli, považováni za vlastníky všech věcí a majetkových práv patřících do dědictví, z právních úkonů týkajících se majetku patřícího do dědictví jsou povinni a oprávněni vůči jiným osobám společně a nerozdílně a ve sporech s jinými osobami ohledně tohoto majetku mají v řízení postavení nerozlučných společníků - § 91 odst. 2 o. s. ř. (srov. rozhodnutí publikované pod č. 42 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1974 a rozsudek NS sp. zn. 21 Cdo 1820/99, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, 6/2000 pod č. 67).

Z uvedeného vyplývá, že právní názor odvolacího soudu, že k uplatnění nároku na náhradu škody, způsobené M. W., není žalobce jakožto její jediný dědic aktivně legitimován z důvodu, že není skončeno řízení o dědictví po M. W., není správný. Otázka okruhu dědiců, na níž závisí posouzení aktivní legitimace žalobce, však nebyla v dosavadním řízení před soudy obou stupňů najisto postavena.

Protože dovolání je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. důvodné, dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v napadeném výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé, a ve výroku o nákladech řízení zrušil (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvod, pro který byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek v uvedeném rozsahu zrušen a věc byla v tomto rozsahu vrácena Obvodnímu soudu pro Prahu 4 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)